

Miika Sahamies

6.3.2018

Dnro 018/62/2018

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
lukiouudistus@minedu.fi

Lausuntopyyntönnö 24.1.2018/Dnro OKM/41/010/2017

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Akava ry lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

(Akavan lausunnon pääkohdat löytyvät lausunnon lopussa olevasta liitteestä)

Akava kiittää lukiouudistuksen avointa valmistelua sekä kannattaa uuden lukiolain säätämistä. Lukion päätehtävä on antaa nuorelle jatkossakin laaja yleissivistys, jolla taataan parhaimmat valmiudet jatko-opintoihin ja työhön. Päätös olla avaamatta tuntijakoa ja keskittyä näiden tavoitteiden kannalta tarpeellisiin uudistuksiin, kuten pedagogiikan uudistamiseen ja oppilaitosyhteistyöhön, on ollut hyvä.

Nopeammin jatko-opintoihin ja avoin suhde ympäröivään maailmaan

Suurin osa korkeakouluopinnot aloittavista on edelleen lukion käyneitä ylioppilaita. Uusista ylioppilaista jatko-opintoihin hakee ylioppilasvuonna kolme neljästä. Jatko-opintojen ulkopuolelle jääneiden nuorten osuus on kasvanut usean vuoden ajan, vaikka yhteiskunnan tavoitteet koulutukseen pääsyn nopeuttamiseksi ja työurien pidentämiseksi ovat päinvastaisia.

Korkeakoulujen opetukseen tutustuminen on lukiolaisten mielestä tärkein yksittäinen valintaa edesauttava tekijä. Silti abiturienteista 40 prosenttia ei ole käynyt tutustumassa yliopistoon ja liki puolet ei ole käynyt tutustumassa ammattikorkeakouluun. Akava pitää erinomaisena lakiluonnokseen sisältyvää kirjausta, joka velvoittaa lukiot järjestämään osan opetuksesta yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. Kirjaus tukee Akavan tavoitetta, jonka mukaan jokaisella opiskelijalla on oltava mahdollisuus tutustua korkeakouluopintoihin lukion aikana.

Pelkkä lakikirjaus ei kuitenkaan vielä takaa, että lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyö on laadukasta ja molemmille osapuolille tarkoituksenmukaista. Siksi yhteistyölle on varattava riittävät resurssit

sekä kiinnitettävä huomiota uuden veloitteen toteutumiseen eri puolilla Suomea.

Esitysluonnokseen sisältyvä opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamista sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamista on työelämätaitojen näkökulmasta tärkeä. Yhtä lailla yhteistyötä ja valinnanvapautta on tärkeä lisätä yläkoulujen ja lukioiden välillä sekä toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja lukioiden kesken molempien koulutusmuotojen erityispiirteet huomioiden.

Akava on tyytyväinen lakiluonnokseen sisältyvästä, vaille jatko-opiskelupaikkaa jääneen, nuoren oikeudesta saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitteluun liittyvää ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Parasta on, että ohjausta annetaan nuorelle tutussa oppilaitoksessa, josta hän on myös kirjoittanut ylioppilaaksi. Samoin on perusteltua, että ylioppilastutkintoon liittyvien kokeiden uusiminen suoritetaan samassa paikassa. Akava ei kannata ylioppilaskirjoitusten rajatonta uusimisoikeutta.

Tukea lukiolaisten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin

Selvitysten mukaan lukio-opiskelijoilla on haasteita urasuunnitteluun ja jatkokoulutukseen liittyvissä valmiuksissa. Myös stressi, motivaation rakenne sekä monet muut paine- ja kuormitustekijät aiheuttavat uupumusta ja mielialaongelmia.

Akava kiittää lakiluonnoksen kirjausta opiskelijan oikeudesta henkilökohtaiseen opintojen ohjaukseen (§25) ja erityisopetukseen (§28). Kirjaukset tukevat Akavan pitkäaikaisia tavoitteita lukiokoulutuksen kehittämiseksi.

On tärkeää, että opiskelijoilla on turvallinen oppimisympäristö ja lähellä heidän tarpeensa tunnistavia tuttuja aikuisia. Tämän varmistamiseksi Akava edellyttää, että lakiluonnoksen henkilöstöä koskeva pykälä 57 toinen momentti muutetaan kuulumaan samoin, kuin vastikään uudistetussa ammatillisessa koulutuksessa: ”...*Koulutuksen järjestäjällä tulee olla koulutuksen järjestämismuoto huomioon ottaen riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Lisäksi koulutuksen järjestäjällä voi olla tuntiopettajia ja muuta henkilöstöä...*”

Lukiolaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseksi on välttämätöntä, että myös lakitekstin pykälää 28 oppimisen tuesta avataan nykyistä yksityiskohtaisemmin: ”*Oppimisen tukeen kuuluvat myös opiskeluhuollon tarjoamat psykososiaaliset tukipalvelut ja konsultaatio. Opiskelijalla on oikeus opiskeluhuollon psykologin ja kuraattorin ohjauskäynteihin opiskelukyvyn edistämiseksi. Opetushenkilöstöllä on velvollisuus ohjata opiskelija näihin palveluihin tarpeen havaitessaan ja mahdollisuus konsultoida opiskeluhuollon henkilöstöä pedagogisen tuen järjestämiseksi.*”

Myös pykälässä 26 on tärkeä olla maininta psykologeista: ”*Mikäli opiskelija tarvitsee opintojensa aikana tukitoimia, esim. erityisopetuksen ja/tai opiskeluhuollon ohjausta, tulisi henkilökohtainen opintosuunnitelma laatia moniammatillisesti yhdessä ko. ammattihenkilöiden kanssa tai heitä konsultoiden.*”

Akava edellyttää opintopiste-käsitteen avaamista lukiouudistuksen jatkovalmisteluissa. Opintopisteeseen sisältyvän työ määrä ei saa aiheuttaa opiskelijalle ylimääräistä kuormitusta.

Kaivatun lukiouudistuksen toteutuminen varmistettava

Lukiokoulutuksen rahoitusta on viime vuosien aikana leikattu miltei viidennes. Leikkausten vuoksi lukioiden kurssit ovat opiskelijamääriltään suuria ja toistuvat harvoin. Lukiokoulutuksessa on leikkausten jäljiltä yli sadan miljoonan euron vaje, jota koulutuksenjärjestäjät ovat omatoimisesti ja vaihtelevasti paikkailleet.

Uusi lukiolain luonnos pitää sisällään paljon myönteisiä uudistuksia, mutta tuo mukanaan myös uusia velvollisuuksia. Lukiouudistus voikin onnistua vain siten, että lukion rahoitus nostetaan sille tasolle, kuin sen todelliset kustannukset koulutuksen järjestäjille ovat. Uudet velvoitteet on arvioitava realistisesti ja rahoitettava valtionosuuksissa täysimittaisesti. Uudistuksen toimeenpanon yhdenvertaisuuden toteutumiseksi lukioon on lisäksi laadittava laatukriteerit.

Akava ry

Sture Fjäder
puheenjohtaja

Pekka Piispanen
johtaja

LIITE Akavan lausunnon pääkohdat

- Akava kannattaa uuden lukiolain säätämistä ja kiittää lakiluonnoksen avointa valmistelua. Luonnos sisältää monia tärkeitä uudistuksia, jotka tukevat lukion päätehtävää: antaa nuorelle laaja yleissivistys ja valmiudet jatko-opintoihin.
- Lakiluonnokseen sisältyvä kirjaus korkeakouluysteistyöstä on erinomainen, sillä jokaisella opiskelijalla on oltava mahdollisuus tutustua korkeakouluopintoihin lukion aikana. Yhteistyölle on varattava riittävät resurssit sekä kiinnitettävä huomio uuden velvoitteen toteutumiseen eri puolilla Suomea.
- Työelämätaitojen kehittymisen kannalta on tärkeää, että luonnokseen sisältyy kirjaus lukiolaisten mahdollisuudesta kehittää kansainvälistä sekä yrittäjyys- että työelämäosaamistaan lukion oppimäärän mukaisen opetuksen puitteissa.
- Akava kiittää lakiluonnokseen kirjatusta opiskelijan oikeudesta henkilökohtaiseen opintojen ohjaukseen (§25) ja erityisopetukseen (§28). Lukiolaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseksi on tärkeää, että myös opiskeluhuollon psykologeista on vähintään maininta pykälissä 26 ja 28 osana oppimisen tuen järjestämistä ja suunnittelua.
- Akava edellyttää, että lakiluonnoksen henkilöstöä koskevan pykälän 57 toinen momentti muutetaan kuulumaan samoin, kuin vastikään uudistetussa ammatillisessa koulutuksessa.
- Akava on tyytyväinen lakiluonnokseen sisältyvästä, vaille jatko-opiskelupaikkaa jääneen, opiskelijan oikeudesta ns.jälkiohjaukseen. Parasta on, että ohjausta annetaan nuorelle tutussa oppilaitoksessa, josta hän on myös kirjoittanut ylioppilaaksi. Samoin on perusteltua, että ylioppilastutkintoon liittyvien kokeiden uusiminen suoritetaan samassa paikassa. Akava ei kannata ylioppilaskirjoitusten rajatonta uusimisoikeutta.
- Lukiuudistuksen tuomat uudet velvoitteet on arvioitava realistisesti ja rahoitettava valtionosuuksissa täysimittaisesti. Uudistuksen yhdenvertaisen toteutumisen takaamiseksi lukio-opiskelulle on laadittava laatukriteerit.